

Ecuador: Folket driver præsidenten ud af landet

Skrevet af: **Duroyan Fertl** | Offentliggjort: 15. maj 2005

Gutiérrez blev overvældende sikkert valgt sidst i 2002 efter en kampagne, der blev støttet af venstrefløjen. Han fremstillede sig selv som en "ecuadoriansk Chávez" og lovede at gøre op med korrupsionen i Ecuador, fjerne den kontroversielle amerikanske militære tilstedeværelse på Eloy Alfaro-flyvebasen og frigøre landet fra nyliberalismen. Gutiérrez havde støttet oprøret i 2000, der, med de oprindelige folk i spidsen, styrtede en korrupt præsident.

Lige som de fleste latinamerikanere er ecuadorianerne blevet hårdt ramt af nyliberale økonomiske politikker, presset frem af USA og de internationale finansielle institutioner.

Disse politikker omfatter privatisering af basale tjenesteydelser, hvilket har ført til stigende leveomkostninger og en øget gæld, der påtvinger lammende tilbagebetalinger. Politikerne har øget landets økonomiske og politiske underordning i forhold til USA, hvilket har styrket støtten til venstrenationalismen.

Efter sit valg til præsident viste Gutiérrez sig dog hurtigt at være endnu en USA-marionet. Han styrkede de militære bånd til USA, inddrog Ecuador i Plan Colombia (den Washington-Bogotá-ledede krig mod de colombianske venstrefløjsoprørere), øgede Ecuadors gæld til IMF, støttede krigen i Irak, privatiserede basale tjenesteydelser, aftalte forhandlinger om en frihandelsaftale med USA og godkendte olieudvindingen i indianske og miljømæssigt beskyttede områder.

Efterhånden som hans popularitet dykkede, og hans forsøg på at erstatte flygtende venstrefløjsallierede med folk fra højrefløjen stort set mislykkedes, begyndte Gutiérrez at opføre sig stadig mere enevældigt.

Den nuværende krise blev sparket i gang af hans firing af højesteretten i december, med anvendelse af et lille flertal i kongressen. Den gamle højesteret var domineret af oppositionspartierne (især det højreorienterede social-kristne parti (Partido Social Cristiano) og centrum-venstre-partiet Demokratisk Venstre (Izquierda Democrática).

Den nye højesteretspræsident, Guillermo Castro, som Gutiérrez udnævnte til posten, rensede efterfølgende den tidligere præsident og Gutiérrez' allierede, Abdala Bucaram, for korrupsionsanklager og lod ham den 2. april vende tilbage efter otte års eksil i Panama. Bucarams populistiske Roldosista-parti (Partido Roldosista Ecuatoriano) ydede derefter støtte til Gutiérrez i kongressen.

Et land, der har fået nok

Den 13. april fordømte en generalstrejke, som Paco Moncayo - borgmester i hovedstaden Quito og leder af Det Demokratiske Venstre - havde opfordret til, firingen af højesteretten og krævede Gutiérrez' afgang. Selvom kun få mennesker deltog i protesterne, blev disse opløst på voldelig vis af politiet tidligt på dagen.

Efterhånden som nyheden om politiets undertrykkelse kom ud, opfordrede en uafhængig radiostation i Quito, La Luna, lytterne til at sige deres mening i radioen. Spontane udgydelser fra hovedsageligt unge, middelklasse ecuadorianere, der var frustrerede efter årtier med politisk korrupsion og nepotisme, ramte radiobølgerne. De, der ringede ind, fordømte ikke kun Gutiérrez

(som havde kaldt protestanterne forajidos, fredløse) men det politiske system i dets helhed og opfordrede folk i Quito til at protestere.

Om aftenen samledes 5.000 mennesker for at slå på gryder og pander i protest. Dette blev efterfulgt af endnu større demonstrationer hver aften med krav om Gutiérrez' afgang og opløsningen af hele kongressen, som et banner beskrev som en "rotterede". Med en tilsløret præsident som badge fremstillede demonstranterne nummererede "certificerede fredløse" og opslag, t-shirts og plakater.

La Luna og et par andre radiostationer blev samlingspunkter, i stedet for de politiske partier, da unge, familier og pensionister begyndte at bruge dem til at opfordre deres naboer til at deltage i protesterne.

I et forsøg på at dæmpe gemytterne, med både stok og gulerod, opløste Gutiérrez den 15. april den nye højesteret og erklærede undtagelsestilstand i Quito med ophævelse af de civile rettigheder og mobilisering af de væbnede styrker til følge.

For mange så det ud, som om Gutiérrez påtog sig diktatorisk magt. Gutiérrez blev tvunget til at ophæve undtagelsestilstanden den næste dag, efterhånden som protesterne voksede og spredte sig til byen Cuenca. Studerende fra Cuenca Universitet beslaglagde busser til at blokere veje og motorveje og smed sten og Molotovcocktails mod politiet og tanksene.

Dele af Konføderationen af Indianske Nationer i Ecuador (CONAIE) organiserede vejblokader i andre dele af Ecuador og konføderationens nationale præsident, Luis Macas, opfordrede til national mobilisering; i mange zoner blev vejene blokeret og i mange mindre byer var der adskillige demonstrationer. CONAIE førte an i oprøret i 2000, men siden dengang har dens popularitet lidt under dens tidligere støtte til Gutiérrez.

Da tidligere CONAIE-præsident Antonio Vargas, en veteran fra oprøret i 2000, erklærede sin støtte til Gutiérrez, blev han ekskluderet fra CONAIE. Med truslen om at oprette en rivaliserende indianerorganisation, sagde han at han ville bringe busser fulde af væbnede Gutiérrez-støtter til Quito for at nedkæmpe demonstrationerne.

I Quito forværredes situationen hurtigt. Politiet skød med tåregas mod demonstranterne og sårede flere dusin hårdt. Den 19. april døde den chilensk-fødte journalist Julio García af kulilteforgiftning efter at være blevet ramt af tåregas.

Den nat eskalerede protesterne. Op imod 30.000 mennesker tog del i gadekampene med politiet til kl. 3 om natten. Tusindvis af politibetjente brugte armerede køretøjer, hunde, heste og tåregas til at opløse demonstrationerne, hvoraf nogle formåede at bryde igennem troppernes omringning og pigtråden, der omkredsede præsidentpaladset. Mere end 100 mennesker blev såret og flere dusin arresteret.

Næste eftermiddag gik 100.000 ecuadorianere, med 30.000 gymnasieelever og universitetsstuderende i spidsen, til præsidentpaladset, mens de råbte "Lucio ud" og "De skal skride alle sammen!". Politiet angreb demonstranterne, mens Gutiérrez styrkede bygningen med pigtråd og en brigade af specialstyrker. I andre dele af byen stødte Gutiérrez-støtter sammen med protestanter.

Flere tusinde betalte regeringsstøtter blev bragt til Quito, hvor de besatte ministeriet for social velfærd, mens de skød på masserne og dræbte to studerende. Som modsvar blev bygningen plyndret og sat i brand af den vrede folkemængde.

Mens demonstranterne forhindrede dem i at trænge ind i kongresbygningen, holdt 62 oppositionspolitikere fra den 100 mand store kongres et hastemøde samme eftermiddag i CIESPAL-

bygningen. Efter at have afsat formanden, et medlem af Partido Roldosista Ecuatoriano, og udnævnt et medlem af det højreorienterede Partido Social Cristiano til posten, stemte mødet 60-0, med to, der undlod at stemme, for at fyre Gutiérrez for at have "forladt sin post" og erstatte ham med Palacio, som i længere tid havde kritiseret præsidenten.

Kongressen henviste til forfatningsartikel 167, som var blevet brugt til at fyre Bucaram for at være "mentalt ukvalificeret" i 1997. Mange af de fraværende kongresmedlemmer kaldte beslutningen forfatningsstridig. Gutiérrez nægtede at acceptere beslutningen og argumenterede for, at et flertal på to tredjedele af kongresmedlemmerne skulle stemme for det, hvis det skulle være gyldigt. Han nægtede at træde tilbage, også da hæren forlod ham og Quitos politichef trådte tilbage frem for at blive holdt ansvarlig for politiets undertrykkelse.

Omringet af titusinde vrede demonstranter flygtede den vanærede leder endelig fra paladsets tag i en militærhelikopter og styrede mod den internationale lufthavn. Hans fly var dog ude af stand til at lette, fordi 3.000 demonstranter var gået ud på landingsbanen.

Tvunget tilbage til sin helikopter styrede Gutiérrez mod den brasilianske ambassade. På det tidspunkt var der udstedt en arrestordre mod ham for "større forbrydelser", og Brasilien havde tilbudt ham asyl. Der blev han, så længe den nye regering var ude af stand til at sikre hans udrejse fra landet.

Folkelige forsamlinger?

I mellemtiden talte Palacio til de hundredvis, der bevogtede CIESPAL-bygningen. Mens han opfordrede nationen til at "genstifte sig" gennem en folkeafstemning, der skulle give en ny forfatning, afviste han at udskrive nyvalg før det der var planlagt til slutningen af 2006.

Folkemængden svarede igen ved at drukne ham med råb som "Folkelige forsamlinger!", "Tyve!", "Opløs kongressen!" og "De skal skride alle sammen!".

Mens Palacio betragtes som en venstreorienteret modstander til Gutiérrez og har lovet at bevæge sig væk fra nyliberalismen, opfattes kongressen i sin helhed generelt som endnu mere korrump end Gutiérrez, og den er bestemt mere højreorienteret.

Demonstranterne forhindrede Palacio i at forlade bygningen og krævede samtidig kongressens og den nye præsidents tilbagetræden med råb om, at de ikke ville lade sig narre. De stormede bygningen, forfulgte politikere ud af sideudgangene, sårede adskillige af dem og besatte bygningen. De oprettede derefter en "folkelig forsamling" for at diskutere løsninger på Ecuadors juridiske og politiske krise. Forsamlingen blev opløst for at danne lignende forsamlinger rundt om i hele landet som optakt til en national forsamling, samtidig med at de krævede, at regeringen skulle bryde med Plan Colombia, erklære en 10 år lang udsættelse af tilbagebetalingen af udlandsgælden og udvise de amerikanske marinesoldater fra Manta-flyvebasen.

International reaktion

De latinamerikanske regerings reaktion på begivenhederne var i begyndelsen forsigtig

- ikke overraskende i betragtning af hvor mange af dem, der frygter at blive væltet enten af et venstreorienteret oprør eller af et USA-støttet kup.

Cuba var et af de første lande til at reagere, idet Fidel Castro den 19. april kommenterede, at det ikke var "uventet" at Gutiérrez var blevet væltet, hans støtte til imperialismen taget i betragtning. Den cubanske avis Granma International påpegede den 21. april, at demonstranternes krav om at

opløse kongressen ikke var blevet opfyldt. Cubas nyhedsbureau Prensa Latina tilføjede samme dag, at Palacio også kunne blive "fordrevet af folket", hvis han ikke "bestod regeringsførelsesprøven".

Den 20. april sagde den venezuelanske udenrigsminister, Nicolas Maduro, at Venezuela så på faldet "med tristhed", men at det var en "konsekvens af den pagt, som [Gutiérrez] indgik med den internationale finansielle elite". Den bolivianske Bevægelse for Socialisme har ligeledes budt regeringsændringen velkommen.

Den 22. april sagde den brasilianske udenrigsminister til medierne, at tilbuddet om asyl til Gutiérrez bundede i et ønske om "stabilitet", ikke "sympati".

Washington, der har støttet Gutiérrez lige indtil beslutningen i kongressen, har afvist at anerkende den nye regering. Den 21. april opfordrede udenrigsminister Condoleezza Rice til "en forfatningsproces, der skal føre til valg".

De internationale økonomiske markeder blev usikre den 20. april, da Palacio udnævnte en kendt anti-nyliberal politiker som finansminister og andre, der er kendt som fjendtlighedsindede over for Washington, til regeringsposter, men Palacio var hurtig til at forsikre den internationale kapital. Den 22. april fortalte han reportere, at han ville fortsætte med at tilbagebetale nationens gæld, samtidig med at der skal investeres mere i uddannelse, sundhed og olieindustrien, ligesom han vil forhandle om en frihandelsaftale med USA.

I mellemtiden fortsætter protesterne i mindre grad. Den 22. april marcherede tusinder af forajidos i en fredelig protest for at kræve "værdighed og suverænitet" med henvisning til frygten for, at der vil komme forsøg udefra på at genindsætte Gutiérrez. En mindre gruppe har demonstreret uden for den brasilianske ambassade med krav om Gutiérrez' arrestation.

Artiklen blev offentliggjort i Green Left Weekly den 27. april 2005.

Oversat af Lise Rolandsen Agustín